

Sygn. akt XVII AmE 23/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący – SSO Andrzej Turliński

Protokolant: sekretarz sądowy Iwona Hutnik

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.

przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

o wymierzenie kary pieniężnej

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 31 grudnia 2013 r. Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w pkt 2 w ten sposób, że odstępuje od wymierzenia przedsiębiorcy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. kary pieniężnej za działanie opisane w pkt 1 decyzji.

Sygn. akt XVII AmE 23/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 grudnia 2013 r. Nr (...) Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (Prezes URE, pozwany) po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie wymierzenia kary pieniężnej przedsiębiorcy (...) Sp. z o.o. w W. (powód) orzekł, że przedsiębiorca (...) Sp. z o.o. w W. nie wywiązał się w 2012 r. z określonego w art. 9a ust. 1 ustawy Prawo energetyczne (w brzmieniu obowiązującym od dnia 10 września 2013 r.), obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki świadectwa pochodzenia, o którym mowa w art. 9e ust. 1 lub w art. 9o ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne, wydanego dla energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub uiszczenia opłaty zastępczej, w terminie określonym w art. 9a ust. 5 ustawy – Prawo energetyczne, obliczonej w sposób określony w art. 9a ust. 2 ustawy – Prawo energetyczne – pkt 1 decyzji.

W punkcie 2 decyzji Prezes URE za zachowania opisane w punkcie 1 wymierzył powodowi karę pieniężną w kwocie 891,28 zł to jest w wysokości (...) przychodu z działalności koncesjonowanej osiągniętego przez tego przedsiębiorcę w 2012 r.

Od ww. decyzji powód złożył odwołanie. Decyzję zaskarżył w części, to jest w punkcie 2 nakładającym na spółkę karę pieniężną w kwocie 891,28 zł.

Zaskarżonej decyzji zarzucił:

1. naruszenie przepisu art. 56 ust. 6a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2012 r., poz. 1059 z późn. zm.) poprzez jego niezasadne niezastosowanie w niniejszej sprawie i nieodstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej,

2. błędne przyjęcie. Że stopień szkodliwości czynu przypisanego przedsiębiorcy w pkt 1 zaskarżonej decyzji nie jest znikomy, wobec okoliczności, że opłata zastępcza została uiszczona z kilkudniowym opóźnieniem (obowiązek został zatem wykonany), a sama wysokość opłaty była minimalna (685,60 zł).

Powód wniósł o zmianę decyzji w zaskarżonej części poprzez odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej.

Zdaniem powoda zaskarżona decyzja w części nakładającej na niego karę pieniężną w kwocie 891,28 zł nie jest zasadna.

W przypadku objętym zaskarżoną decyzją powód uiszczył opłatę zastępczą z czterodniowym opóźnieniem. Zatem ustawowy obowiązek został wykonany. Doszło jedynie do niewielkiego opóźnienia.

Według powoda nie jest zasadne stanowisko Prezesa URE zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, że Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) nie dysponował powyższą kwotą i że mogło to wpłynąć na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska w Polsce, wdrażanie projektów ekologicznych itp.

Ponieważ opóźnienie w zapłacie kwoty 685,60 zł wyniosło 4 dni powód nie zgodził się ze stwierdzeniem, że stopień szkodliwości czynu, którego dopuścił się nie był znikomy.

Zdaniem powoda niewielkie opóźnienie oraz bardzo mała kwota opłaty wskazują, że stopień szkodliwości czynu był znikomy.

Biorąc pod uwagę, że powód sam zrealizował obowiązek, uznał on, iż zachodzi przypadek przewidziany w przepisie art. 56 ust. 6a Prawa energetycznego. Zgodnie z tym przepisem Prezes URE może odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli stopień szkodliwości czynu jest znikomy, a podmiot zaprzestał naruszania prawa lub zrealizował obowiązek. Niezastosowanie w niniejszej sprawie przepisu art. 56 ust. 6a Prawa energetycznego było błędne.

Powód poinformował, iż rozpoczął działalność koncesjonowaną w zakresie obrotu energią elektryczną w 2012 r. i po raz pierwszy uiszczał opłatę zastępczą. Sprzedaż energii elektrycznej w 2012 r. była jeszcze prowadzona w niewielkim zakresie. Powód nie miał zatem obiektywnie doświadczenia w nabywaniu świadectw pochodzenia energii wytworzonej w odnawialnych źródłach ani w obliczaniu i uiszczeniu opłaty zastępczej. Były to okoliczności również wskazujące, zdaniem powoda, na znikomą szkodliwość czynu.

Powód wskazał, iż w orzecznictwie podnosi się, iż kara pieniężna wymierzana przez Prezesa URE jest rodzajem kary administracyjnej i dlatego rozpatrując jej zasadność należy kierować się wymogami analogicznymi do tych, które obowiązują w sprawach karnych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 maja 2013 r. sygn. akt VI ACa 1427/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 stycznia 2013 r. sygn. akt VI ACa 1201/12).

Uwzględniając standardy prawa karnego, w okolicznościach niniejszej sprawy (bardzo mała kwota, minimalne opóźnienie w jej zapłacie, obiektywny brak doświadczenia przedsiębiorcy rozpoczynającego dopiero działalność koncesjonowaną) wedle powoda w niniejszym przypadku stopień społecznej szkodliwości czynu jest znikomy. A skoro powód dobrowolnie zrealizował obowiązek zachodzą przesłanki do odstąpienia przez Prezesa URE od wymierzenia kary.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes URE wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny.

Powód – (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. jest zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem (...). W ramach prowadzonej działalności gospodarczej Spółka zajmuje się m.in. wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (k. 17-23 akt sądowych).

Decyzją Prezesa URE z dnia 06 kwietnia 2011 r. Nr (...) została udzielona powodowi koncesja na obrót energią elektryczną na okres od 10 kwietnia 2011r. do 31 grudnia 2030r. (okoliczność bezsporna).

W 2012 roku powód dokonał sprzedaży energii elektrycznej na rzecz odbiorców końcowych w ilości 22,993 MWh. (dowód: załącznik nr 1 do pisma powoda z dnia 26 lipca 2013r. w aktach adm. oraz pismo powoda z dnia 11 października 2013r. w aktach adm.).

Spółka nie uzyskała i nie przedstawiła Prezesowi URE do umorzenia świadectwa pochodzenia z kogeneracji, o którym mowa w art. 91 ust. 1 ustawy Prawo energetyczne, wydanego dla energii elektrycznej wytworzonej w jednostkach kogeneracji znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie uiściła również alternatywnej opłaty zastępczej na konto Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w terminie do 31 marca 2013r. uregulowanym w art. 9a ust. 5 ustawy Prawo energetyczne (pismo z dnia 11 października 2013r. w aktach adm.).

Dopiero w dniu 05 kwietnia 2013r. Spółka wpłaciła do NFOŚiGW kwotę 1.113,76 zł, na którą składała się m.in. opłata zastępcza w wysokości 685,60 zł, o której mowa w art. 9a ust. 8 ustawy Prawo energetyczne (dowód: potwierdzenie przelewu w aktach adm. i k. 14 akt sąd.).

Prezes URE zawiadomił Spółkę pismem z dnia 01 października 2013r. o wszczęciu w tym dniu z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie wymierzenia przedsiębiorcy kary pieniężnej w związku z ujawnieniem możliwości nieprzestrzegania w 2012 roku, określonego w art. 9a ust. 1 ustawy - Prawo energetyczne (w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 września 2013r.) obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectwa pochodzenia, o którym mowa w art. 9e ust. 1 lub art. 9o ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne, wydanego dla energii elektrycznej wytworzonej w źródłach znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub uiszczenia opłaty zastępczej, w terminie określonym w art. 9a ust. 5 ustawy Prawo energetyczne, obliczonej w sposób określony w art. 9a ust. 2 ustawy – Prawo energetyczne (dowód w aktach adm.).

W odpowiedzi na powyższe, Spółka w piśmie z dnia 11 października 2013r. oświadczyła, iż wypełniła wymieniony obowiązek poprzez uiszczenie opłaty zastępczej oraz wniosła o niewyciąganie konsekwencji z niewielkiego opóźnienia w uiszczeniu opłaty zastępczej i umorzenie wszczętego postępowania (dowód w aktach adm.).

Pismem z dnia 06 listopada 2013 r. Prezes URE zawiadomił Spółkę, że w przedmiotowej sprawie zostały zgromadzone materiały pozwalające na podjęcie decyzji, w związku z czym poinformował Spółkę o przysługującym jej prawie do zapoznania się z całością zebranego materiału i wypowiedzenia się co do zebranych dowodów oraz złożenia ewentualnych dodatkowych uwag i wyjaśnień (dowód w aktach adm.).

(...) Sp. z o.o. osiągnęła w 2012r. przychód z działalności koncesjonowanej polegającej na obrocie energią elektryczną w wysokości (...) zł (dowód w aktach adm.).

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Przede wszystkim podkreślenia wymaga, że powód będąc przedsiębiorstwem energetycznym zajmującym się obrotem energią elektryczną i sprzedającym tę energię odbiorcom końcowym przyłączonym do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie wypełnił obowiązku wynikającego z art. 9a ust. 8 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2012r., poz. 1059 j.t.) za 2012r. w zakresie określonym w przepisach wydanych na podstawie ust. 10 tego artykułu, uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki świadectwa pochodzenia z kogeneracji, o którym mowa w art. 91 ust. 1, dla energii elektrycznej wytworzonej w jednostkach kogeneracji znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo alternatywnie uiszczenia opłaty zastępczej

w terminie określonym w ust. 5, obliczonej w sposób określony w ust. 8a. Powód decydując się bowiem na skorzystanie celem realizacji ww. obowiązku z drugiej możliwości tj. uiszczenia opłaty zastępczej, nie dotrzymał jednak ustawowego terminu podanego w art. 9a ust. 5 ustawy Prawo energetyczne, zgodnie z którym opłaty zastępcze, o których mowa w ust. 1 pkt 2 oraz ust. 8 pkt 2, stanowią przychód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i powinny być uiszczane na rachunek bankowy tego funduszu do dnia 31 marca każdego roku, za poprzedni rok kalendarzowy. Niedochowanie terminu uiszczenia opłaty zastępczej do dnia 31 marca 2013r. naliczonej stosownie do sprzedaży energii elektrycznej odbiorcom końcowym w 2012r. jest w niniejszej sprawie okolicznością bezsporną. Z tego względu powód nie zaskarżył rozstrzygnięcia Prezesa URE zawartego w pkt 1 decyzji dotyczącego stwierdzenia niewywiązania się przez powoda z obowiązku z art. 9 a ust. 8 ustawy Prawo energetyczne za 2012r., a przez to rozstrzygnięcie to nie było przedmiotem badania Sądu stosownie do treści art. 321 k.p.c., gdyż nie było objęte żądaniem powoda.

Powód skarżył w odwołaniu wyłącznie karę pieniężną wymierzoną za ww. działanie w pkt 2 decyzji, uznając, że istniały przesłanki do odstąpienia od wymierzenia kary, dlatego podnosił, że pozwany naruszył przepis art. 56 ust. 6a ustawy Prawo energetyczne.

Sąd zważył, iż mimo, że dokonane przez Przedsiębiorcę naruszenie art. 9a ust. 8 ustawy Prawo energetyczne co do zasady aktualizuje zastosowanie sankcji w postaci kary pieniężnej na mocy art. 56 ust. 1 pkt 1a) powołanej ustawy, to Prezes URE może odstąpić od wymierzenia kary na podstawie art. 56 ust. 6a tej ustawy, jeżeli stopień szkodliwości czynu jest znikomy, a podmiot zaprzestał naruszania prawa lub zrealizował obowiązek, gdyż Prezes URE zgodnie z art. 56 ust. 6 ustawy, ustalając wysokość kary pieniężnej, uwzględnia stopień szkodliwości czynu, stopień zawinienia oraz dotychczasowe zachowanie podmiotu i jego możliwości finansowe.

Ustalenia wymagało zatem zwłaszcza wystąpienie w niniejszym przypadku przesłanek warunkujących możliwość odstąpienia od wymierzenia kary w postaci zaprzestania naruszania prawa lub realizacji obowiązku i jednocześnie znikomego stopnia społecznej szkodliwości, obie bowiem przesłanki muszą być spełnione łącznie.

Jeśli chodzi o zaistnienie pierwszej z przesłanek, biorąc pod uwagę, że (...) Sp. z o.o. uiszczył opłatę zastępczą 05 kwietnia 2013r. zamiast do 31 marca 2013r., odpowiedzi w tym względzie dostarczył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 października 2014r. w sprawie o sygn. III SK 47/13 (LEX nr 1540636), stwierdzając, iż "zrealizowanie obowiązku", o którym mowa w art. 56 ust. 6a p.e., który nie został przez przedsiębiorstwo energetyczne wykonany prawidłowo, bądź został wykonany nieterminowo lub niepełnie, uprawnia Prezesa Urzędu do odstąpienia od wymierzenia kary pieniężnej, którą w innym przypadku organ ten byłby zobowiązany nałożyć na przedsiębiorstwo energetyczne. W ocenie tego Sądu, nie wykonując obowiązku w terminie przedsiębiorca dopuszcza się naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 1a Prawa energetycznego i uruchamia postępowanie w sprawie nałożenia kary pieniężnej. Niemniej uiszczenie należnej opłaty zastępczej po terminie ustawowym stanowi "zrealizowanie obowiązku" w rozumieniu art. 56 ust. 6a Prawa energetycznego. Przepis ten ma właśnie zastosowanie w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo energetyczne dopuściło się co prawda naruszenia sankcjonowanych karą pieniężną obowiązków z Prawa energetycznego przez nieterminowe wykonanie obowiązku, lecz następnie "wykonało obowiązek". Sąd Najwyższy uznał, iż nie można przyjąć, że skoro powód nie uiszczył opłaty zastępczej w terminie do 31 marca, lecz uiszczył ją po tym terminie, to nie wykonał ciążącego na nim obowiązku w rozumieniu relewantnym dla art. 56 ust. 6a Prawa energetycznego. Wskazał, że zastosowania art. 56 ust. 6a Prawa energetycznego nie może wykluczać fakt niewykonania przez przedsiębiorcę ciążącego na nim obowiązku przez nieterminowe uiszczenie opłaty zastępczej, gdyż to właśnie nieuiszczenie tej opłaty w terminie powoduje, że powód dopuścił się naruszenia Prawa energetycznego sankcjonowanego karą pieniężną.

Sąd Okręgowy rozważania Sądu Najwyższego wyrażone w powołanym wyroku w pełni podziela, dlatego przyjmuje, że zrealizowanie obowiązku o charakterze terminowym, z jakim mamy do czynienia w niniejszej sprawie, który nie został przez (...) Sp. z o.o. wykonany terminowo, bo z kilkudniowym opóźnieniem, uprawniało Prezesa URE do odstąpienia od wymierzenia kary pieniężnej, która jest obligatoryjna w razie zupełnego nieuiszczenia opłaty zastępczej.

Wobec zatem uznania, że ostatecznie doszło do zrealizowania obowiązku, należało rozważyć, czy została spełniona druga przesłanka warunkująca odstąpienie od wymierzenia kary, jaką jest znikomy stopień społecznej szkodliwości czynu.

Sąd Najwyższy w ww. orzeczeniu, podobnie jak w wyroku z dnia 05 lutego 2015r. w sprawie III SK 36/14 zajął stanowisko, że przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu zasadne jest posłużenie się instytucją prawa karnego uregulowaną w art. 115 § 2 Kodeksu karnego, z uwagi na represyjny charakter kar pieniężnych przewidzianych w art. 56 Prawa energetycznego.

Zgodnie z art. 115 § 2 k.k. przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu bierze się pod uwagę:

- 1) rodzaj i charakter naruszonego dobra,
- 2) rozmiary wyrządzonej szkody,
- 3) sposób i okoliczności popełnienia czynu,
- 4) wagę naruszonych obowiązków,
- 5) postać zamiaru,
- 6) motywację sprawcy,
- 7) rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

Przepis art. 115 § 2 k.k. zawiera zamknięty katalog kryteriów oceny stopnia szkodliwości społecznej czynu, zaś dominujące znacznie mają okoliczności z zakresu strony przedmiotowej, do której dołączono dwie przesłanki strony podmiotowej, to jest postać zamiaru i motywację sprawcy.

Stosując te wytyczne do określenia stopnia społecznej szkodliwości czynu popełnionego przez (...) Sp. z o.o., Sąd zważył, że w niniejszej sprawie Przedsiębiorca ten naruszył dobra takie jak ochrona środowiska oraz dbałość o większą efektywność energetyczną. Jak jednak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku o sygn. III SK 47/13 w podobnej sprawie, uiszczenie opłaty zastępczej na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej po terminie nie godziło bezpośrednio w ochronę środowiska i efektywność energetyczną sektora wytwarzania energii, lecz tylko pośrednio szkodziło dobru chronionemu na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 1a w związku z art. 9a ust. 8 Prawa energetycznego, wskutek niezasilenia konta funduszu odpowiednią kwotą pieniężną w ustawowym terminie.

Odnosząc się do kryterium wysokości szkody wyrządzonej (grożącej) dobru chronionemu na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 1a Prawa energetycznego, należy z kolei przyjąć, że rozmiar tej szkody jest odpowiednikiem udziału powoda w rynku. Udział ten przekłada się na ocenę znaczenia reperkusji niewykonania obowiązku z art. 9a ust. 8 Prawa energetycznego przez powoda w kontekście "istotności" zachowania powoda z punktu widzenia uszczerbku poniesionego przez dobro objęte przez prawodawcę ochroną w powołanych przepisach. Natomiast ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że udział ten jest znikomy, gdyż przychód Przedsiębiorcy z działalności koncesjonowanej polegającej na obrocie energią elektryczną w 2012r. wyniósł zaledwie (...) zł. Przychód ten wynika z niewielkiej sprzedaży energii odbiorcom końcowym, na podstawie której została wyliczona przez Prezesa URE minimalna opłata zastępcza w wysokości 685,60 zł.

Oceniając natomiast wagę naruszonych obowiązków oraz rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia należy wskazać, że obowiązek z art. 9 a ust. 8 Prawa energetycznego służy realizacji takich ważnych celów jak ochrona środowiska oraz dbałość o większą efektywność energetyczną, jest precyzyjnie sformułowany, a powód miał ogólną świadomość związania tym obowiązkiem oraz potrzeby jego terminowej realizacji. Zaznaczenia jednak wymaga, że doszło tylko do niewielkiego, bo 4 dniowego opóźnienia w realizacji przedmiotowego obowiązku. Poza tym biorąc pod uwagę okoliczności naruszenia przez powoda obowiązku, a także postać zamiaru oraz motywację

sprawcy nie sposób nie zauważyć, że przekroczenie terminu nie było zamierzone. Jak wynika z pisma powoda z dnia 11 października 2013r. przedłożonego w postępowaniu przed Prezesem URE, działa on na rynku koncesjonowanym od 2012r., czyli w związku z rozpoczęciem działalności obowiązek uiszczenia opłaty zastępczej realizował po raz pierwszy, nie mając w tej dziedzinie żadnego doświadczenia.

Biorąc pod uwagę te wszystkie wyżej wymienione okoliczności naruszenia przez powoda obowiązku uiszczenia w terminie określonym w art. 9 a ust. 5 ustawy Prawo energetyczne opłaty zastępczej należało przyjąć, że powodowi nie można przypisać winy umyślnej, a nieterminowe wykonanie obowiązku sankcjonowanego na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 1 a Prawa energetycznego spowodowane było brakiem doświadczenia w prowadzeniu działalności koncesjonowanej, rozpoczętej przez powoda w 2012 r. i będącej w fazie rozwoju w zakresie sprzedaży energii elektrycznej, na co wskazuje niewielka skala obrotów w omawianym okresie i niski przychód z tej działalności.

Powyższe świadczy, zdaniem Sądu, iż powód dopuścił się czynu o znikomej społecznej szkodliwości, co implikuje w konsekwencji uznanie, że istniała podstawa do odstąpienia od wymierzenia Przedsiębiorcy kary w oparciu o przepis art. 56 ust. 6 a ustawy - Prawo energetyczne.

Wprawdzie odstąpienie od wymierzenia kary w świetle treści art. 56 ust. 6a Prawa energetycznego należy do decyzji uznaniowych Prezesa URE, niemniej jednak w opinii Sądu było ono zasadne, biorąc także pod uwagę kontekst gospodarczy zachowania Przedsiębiorcy oraz skutki jego zachowania.

Wobec powyższego, Sąd na podstawie art. 479⁵³ § 2 kpc, zmienił zaskarżoną decyzję w pkt 2 w ten sposób, że odstąpił od wymierzenia kary przedsiębiorcy za naruszenie art. 9a ust. 8 ustawy Prawo energetyczne określone w pkt 1 decyzji.